

VG VERDENS
GANG

OSLO

Pol. tendens: Uavh.

25.7.60

28-01-106

Skitt i Kongo, leve Katanga!

Av Nils Rømming

Den nye Kongo-statens fødsel i smerte og blod, som verden har fulgt fra time til time i de siste uker, har kommet som et velsignet påskudd for de innfødte ledere i Katanga-provinsen til å slå inn på en linje som best kan karakteriseres med et velkjent hjemlig kamprop. I den aktuelle versjon vil det lyde: Skitt i Kongo, leve Katanga!

Den drivende kraft bak Katanga-separatistene er provinsens statsminister, Moise Thsombe. Han er leder for det såkalte Conakat-partiet, et av de 110 (!) partier som deltok i valgene i mai i år til provinsforsamlingene og nasjonalforsamlingen. I Kongo som helhet spiller partiet en underordnet rolle, men i Katanga er Conakat det førende parti med flertall i provinsforsamlingen og regjeringmakten trygt i sine hender.

Thsombe er en av de mange «nessekonger» som under

forberedelsene til opprettelsen av den nye stat la alle mulige vanskeligheter i veien for de kongolesiske politikere som ønsket et mest mulig enhetlig statssamfunn, i første rekke Patricie Lumumba, hvis motiver for sentraliseringskravet nok kan diskuteres. Thsombes separatistiske synspunkter skaffet også atskillig bryderi for de belgiske kolonimyndigheter; de var klar over at staten Kongo ville stå og falle med at det ble skapt en sterk sentralregjering som kunne holde de mange lokale splittelsesbevegelser i sjakk. Helt frem til 30. juni arbeidet Thsombe ivrig for å sikre Katanga en mest mulig uavhengig stilling innenfor den nye stat — ja, to ganger i dagene umiddelbart før «fødselen» gikk han så langt som til å kreve full løsrivelse.

Begge ganger ble han avvist, siste gang meget effektivt av Katangas belgiske provinsguvernør, André Schoeller. Embetsmann av den gamle skole, fast besluttet på å gjennomføre den belgiske regjeringens erklærte politikk til punkt og prikke,

uten hensyn til det press han åpenbart har vært utsatt for fra forskjellig hold, erklærte Schoeller kort og bestemt, at hvis Thsombe opplot sin munn til flere løsrivelseskrav, ville han havne i kasjotten og bli der til den nye stat var et faktum. Det hjalp — til den nye staten var en uke gammel.

Mytteriene blant de kongolesiske tropper — Force Publique, som ifølge de belgiske kolonimyndigheter, inntil de ble effektivt dementert av utviklingen, var en av Afrikas best sammensveide militære enheter — leverte Thsombe det påskuddet han trengte for å heise løsrivelsesfanen pånytt. Overgrepene mot den hvite befolkningen i Katanga, og streiken som utbrøt i grubene i provinsen straks etter atskillelsen fra Belgia, gjorde det nødvendig å innkalle belgiske tropper for å gjenopprette ordenen. Med de belgiske tropper i ryggen har Thsombe siden trygt kunne rase mot sentralregjeringen, personifisert i Patrice Lumumba.

Thsombe har unnsagt staten i Kongo, og har i de siste dager rettet henvendelser til et stort antall land over hele verden — deriblant Norge — om å anerkjenne Katanga som uavhengig stat. Thsombe har når dette skrives ikke fått positivt svar fra noe land, og på bakgrunn av det spill man begynner å øyne bak kulissene i Katanga og innenfor veggene til det belgiske gruveselskapet Union Minière du Haute Ka-

Kongo

Bare av administrative
interesse.

VG

25 JULI 1960

...Leve Katanga!

tanga, er det også all mulig grunn til å se med skepsis på «den uavhengige staten Katanga».

Bak Thsombes separatistbevegelse står de veldige belgiske økonomiske interesser som er knyttet til provinsen Katanga. Disse interesser har selvsagt sett med engstelse på Kongos atskillelse fra Belgia, fordi de måtte regne med at et uavhengig Kongo før eller siden ville kreve å få hånd over de enorme rikdommene i Katanga. Det er på det rene at Thsombe samarbeider nært med de belgiske industrilederne og jordelerne i provinsen, han skal også ha mottatt økonomisk støtte fra belgierne til sitt parti. Så meget er klart at Thsombe og direktørene i Union Minière har satt den belgiske regjering under hardt press for å få den til å oppgi sin tidligere linje, og gå inn for opprettelsen av en egen stat, Katanga.

At den belgiske regjering kan føle seg sterkt fristet til å skifte linje og støtte Thsombe, er forståelig. Katangas løsrivelse fra Kongo med en belgisk-vennlig regjering i området vil kunne sikre provinsens rikdommer for Belgia ytterligere noen år — ja, for Belgia vil en slik ordning etter alt å dømme innebære større fordeler enn besittelsen av hele Kongo.

Bortsett fra Katanga og en del andre mindre områder har kolonien Kongo stort sett vært et underskuddsforetagende for Belgia. Overskuddsprovinsen Katanga har måttet spytte i kassen til det øvrige Kongo.

Katanga har svart for tre fjerdedeler av hele Kongos eksportinntekter og for over halvparten av statsinntektene. Sett fra Katanga kan det øvrige Kongo fortone seg som en klamp om foten, og omvendt vil det øvrige Kongo være så godt som hjelpestøttet uten Katanga. Provinsens løsrivelse vil antagelig bety nådestøttet mot staten Kongo.

Alt dette vet belgierne, Thsombe og sentralregjeringen utmerket. Og i hvert fall Thsombe er besluttet på å bruke alle midler for å trumfe gjennom løsrivelsen. Et av midlene er anklager mot sentralregjeringen for planer om å gjøre Kongo til kommunistisk stat. I et av de mange bombastiske kommuniquéer Thsombe har utsendt i de siste dager heter det i beste MRA-stil: «Katanga, et land hvor det hersker fred og orden, trenger ikke kommunismen. Hvis det erklærer seg selvstendig, er det kun for å unngå det slaveri og den fattigdom som er følgen av det kommunistiske styre overalt. Katanga kommer aldri til å bøye seg for kommunistisk makt. Det kommer ikke i det svarte Afrika til å bli alene i kampen som det har påtatt seg og som det uten tvil skal utkjempe».

Nå er personen Thsombe og hans svulstige talemåter ikke særlig betydningsfulle. Han er en av de mange innfødte politikere som fisker i de opprørte vanne kolonimaktene etterlater seg i Afrika, og striden om Katanga kan for oss virke fjern og uinteressant. Konflik-

ten er imidlertid utløperen av en kolonipolitikk som på mange måter stiller det nye Afrikas problemer i relieff, og et blikk på den søkkrike Kongo-provinsens utvikling kan derfor være av interesse.

Nøkkelen til forståelsen av striden er de enorme malmforekomstene i Katanga. Området kan uten tvil betegnes som et av verdens rikeste. Forholdsvis lett tilgjengelig finnes veldige forekomster av kobber, sink, tinn, kobolt, uran og industri-diamanter. I 1959 utgjorde produksjonen av kobber i Katanga 276 000 tonn, 9 prosent av verdensproduksjonen — sink 114 000 tonn, 5 prosent av verdensproduksjonen — tinn 10 300 tonn, 9 prosent av verdensproduksjonen — det meget sjeldne metall kobolt 8 400 tonn, 53 prosent av verdensproduksjonen — uran 2000 tonn, 5 prosent av verdensproduksjonen — og av industri-diamanter 16 millioner karat, tilsvarende hele 73 prosent av verdensproduksjonen!

All gruvevirksomhet i Katanga drives av det tidligere nevnte belgiske selskap, Union Minière du Haute Katanga. Dette kom i stand i 1906 ved en sammenslåing av engelske og belgiske gruveinteresser. Engelskmenne er fortsatt med, men belgiske interesser dominerer selskapet. Selskapets finansielle struktur og dets forbindelser med andre selskaper er komplisert. Union Minière er imidlertid nært knyttet til holdingselskapet Société Generale de Belgique, et av verdens største sel-